

استاد ESTAD

ESKİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

[Journal Of Old Turkish Literature Researches]

E-ISSN: 2651-3013

Cilt: 8, Sayı: 3 Eylül 2025

Volume: 8, Issue: 3 September 2025

DOI Number: 10.58659/estad.1774025

Araştırma Makalesi
Research Paper

Geliş Tarihi
Date of Submission
30/08/2025

Kabul Tarihi
Date of Acceptance
16/09/2025

Yayın Tarihi
Date of Publication
30/09/2025

BİR KÜLTÜREL HAFIZA MEKÂNI OLARAK ALMILA: KLASİK TÜRK ŞİİRİNİN DEVAMI

Almila as a Place of Cultural Memory: The Continuation of Classical Turkish
Poetry

Bahanur ÖZKAN BAHAR

Doç. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk
Edebiyatı ABD., bahanurozkan@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1574-2694>

Değerlendirme/Evaluation: İki Dış Hakem-Çift Taraflı Körleme/Two external referees-Double
Blind Referee System.

Etik Beyan/Ethical Declaration: Çalışmanın tüm süreçlerinin araştırma ve yayın etiğine
uygun olduğu, etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine uyulduğu beyan olunur./ It is
declared that all processes of the study are in accordance with research and publication ethics,
ethical rules and scientific citation principles are complied with.

Benzerlik Taraması/Plagiarism Scanning: Kontrol edildi-İntihal.net/Checked-İntihal.net.

Çıkar Çatışması/Conflict of Interest: Yoktur/It does not exist.

Lisans ve Telif Hakkı/Licence and Copyright: Yazar, dergimizde yayınlanan makalelerin telif
hakkına sahip olup çalışmalarını [CC BY-NC 4.0](#) lisansı altındadır./The author owns the copyright
of the articles published in our journal and his works are under [CC BY-NC 4.0](#) licence.

Atıf Bilgisi/Citation: Özkan Bahar, Bahanur (2025). "Bir Kültürel Hafıza Mekânı Olarak
Almila: Klasik Türk Şiirinin Devamı", Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 8, (3), (Eylül
2025), s. 549-568, doi: 10.58659/estad.1774025

ÖZET

Bugün için ömrünü tamamlamış olduğu düşünölen klasik Türk edebiyatı aslında bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Altı asırlık geleneğin izlerinin birkaç zaman içerisinde topyekün unutulması elbette mümkün değildir. Klasik Türk edebiyatı milletin kültürel hayatının her aşamasına temas etmiş, ondan etkilenmiş ve onu etkilemiş büyük bir mirastır.

Her ne kadar klasik anlamda divan tertip etme geleneği artık terk edilmiş olsa da klasik Türk şiirinin vezin, nazım şekilleri, mazmunlar ve edebî sanatlar gibi unsurlarını kullanan; bu şiir geleneğinden beslenerek onu bir şekilde sürdüren pek çok şairin varlığı bilinmektedir.

Kilis, tezkirelerde adları yer alan bazı klasik Türk şiiri şairlerini yetiştirmiş kadim şehirlerden birisidir. Geçmişte de önemli bir kültür merkezi olan şehirde aktif bir kültürel canlılığın olduğu söylenebilir. Haşan Şahmaranoğlu, Kilis'te yetişmiş, memleketine hizmet etme şansı yakalamış bir şahsiyet ve şehirdeki aydın grubun da bir temsilcisidir. Şahmaranoğlu, yöreye ait pek çok zenginliği unutulmaması adına kaleme almış, bazı klasik Türk şiiri şairlerinin ortaya çıkmasında büyük yararlıklar sağlamıştır. Hayatı, yayınları pek çok çalışmaya konu olan Hasan Şahmaranoğlu, *Almula* adını verdiği bir şiir kitabının da sahibidir.

Bu çalışma, Kilisli Hasan Şahmaranoğlu'nun *Almula* adlı şiir kitabı üzerine yapılmıştır. Bu şiir kitabında bulunan manzumelerin klasik Türk şiirinin etkisi altında kalan yanları üzerine kurulmuştur. Şahmaranoğlu, halk şiiri, klasik Türk şiiri ve modern şiir geleneğinden yararlanarak oluşturduğu şiirlerinde, klasik Türk şiirine ait nazım şekillerine, mazmunlara ve geleneğin bazı özelliklerine yer vermiştir. Bu çalışmada, söz konusu unsurlar, mazmunlar ele alınacak ve şairin şiir anlayışı çerçevesinde yorumlanmaya çalışılacaktır. Çalışmanın, klasik Türk şiiri geleneğinin bugün yaşayan izlerini, Kilis'te ve yaşayan bir şairde görme olanağı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hasan Şahmaranoğlu, Almula, Kilis, Klasik Türk Şiiri.

ABSTRACT

Although it was thought to have run its course, classical Turkish literature actually continues to exist in some form. It is impossible for the traces of a six-century-old tradition to be completely forgotten in a short period of time. Classical Turkish literature is a great legacy that has touched every aspect of the nation's cultural life, influencing it and being influenced by it.

Although the tradition of compiling divans in the classical sense has been abandoned, there are many poets who use elements such as meter, poetic forms, themes, and literary arts from classical Turkish poetry; these poets draw inspiration from this poetic tradition and continue it in some way.

Kilis is one of the ancient cities that has produced some of the classical Turkish poets whose names appear in the tezkires. It can be said that the city, which was an important cultural center in the past, still has an active cultural life. Haşan Şahmaranoğlu is a figure who grew up in Kilis, had the opportunity to serve his homeland, and is also a representative of the intellectual group in the city. Şahmaranoğlu has written about the many riches of the region to ensure they are not forgotten and has made significant contributions to the emergence of some classical Turkish poets. Hasan Şahmaranoğlu, whose life and publications have been the subject of many studies, is also the author of a poetry book titled "Almıla."

This study is based on Kilisli Hasan Şahmaranoğlu's poetry book titled Almıla. It focuses on the aspects of the poems in this book that are influenced by classical Turkish poetry. Şahmaranoğlu, drawing on folk poetry, classical Turkish poetry, and the modern poetry tradition, has incorporated classical Turkish poetic forms, themes, and certain characteristics of the tradition into his poems. In this study, these elements and themes will be examined and interpreted within the framework of the poet's understanding of poetry. It is anticipated that this study will provide an opportunity to observe the living traces of the classical Turkish poetry tradition in Kilis and in a living poet.

Keywords: Hasan Şahmaranoğlu, Almıla, Kilis, Classical Turkish Poetry.

GİRİŞ

Binlerce yıllık geçmişi ile Kilis, zengin bir tarihe, kültürel ve sosyal mirasa sahiptir. Klasik Türk şiiri geleneği açısından bakıldığında da benzer bir zenginlikten söz etmek mümkündür. Tezkirelerde Kilisli oldukları belirtilen sekiz şair olmakla birlikte (Şener, 2014: 36) geleneğin özelliklerini taşıyan tarzda şiir yazan otuz dört (Özkan Bahar, 2011: 200) şairin olduğu düşünülmektedir. Bu isimlerden birisi yörede yaşayan ve ber-hayat olan Hasan Şahmaranoğludur.

1935 yılında Kilis'te doğan Hasan Şahmaranoğlu, ortaokulu yarıda bırakarak otomobil tamircisinin yanında çıraklığa başlamış ancak okuma-yazma ilgi ve uğraşını da hiçbir zaman terk etmemiştir (Karadişoğulları 2018:56). Çeşitli mesleki tecrübelerden sonra Batman TPAO'da meslek hayatına başlayan Şahmaranoğlu buradan emekli olmuştur. Kısa bir süre Suudi Arabistan'da yaşayan şair bazı şiirlerini burada yazmıştır (Hüküm, 2018: 90).

Güler Hanım adlı iyi eğitilmiş bir biçki-dikiş hocasıyla evlenen Şahmaranoğlu'nun bu evlilikten dört evladı dünyaya gelmiştir. İlki Nilgün Almıla, ikinci Gökçenkız, üçüncü Mehmet Buğra ve son olarak Ersegün adlarını verdiği evlatlarının isimlerini Hüseyin Nihal Atsız koymuştur. Nilgün Almıla'yı Bozkurtların Ölümü'nden, Gökçenkız'ı Deli Kurt'tan, Ersegün'ü Bozkurtlar Diriliyor adlı romanlarından seçmiştir (Özaktaş, 2018: 16).

Hasan Şahmaranoğlu, ilk olarak çalışmak, ikinci olarak vatanî görevini yapmak, üçüncü olarak ise emeklilikten sonra olmak üzere üç kez İstanbul'a gitmiştir. İlk gidişte Faruk Kadri Timurtaş, askerlik için gittiği zaman Hüseyin Nihal Atsız, İlhan Darendelioğlu, Mehmet Çavuşoğlu, Zeki Velidi Togan ile tanışmıştır (Karadişoğulları 2018:57). Askerlikten sonra da bir müddet İstanbul'da yaşamaya devam etmiştir. İstanbul'da kaldığı süre zarfında Ötüken dergisinin çıkmasında Hüseyin Nihal Atsız'a yardımcı olan Şahmaranoğlu, Abdurrahim Karakoç'un bir şiirinin Ötüken'de yayımlanmasına vesile olmuştur. İki şair arasındaki dostluk uzun yıllar devam etmiştir. Abdurrahim Karakoç'un "*Hasan'a Mektuplar*" başlığındaki şiirlerinin adresi Hasan Şahmaranoğlu'dur (Karadişoğulları, 2018:57). Muhammed Hüküm ve Gökhan Serdar Özaktaş, Şahmaranoğlu ve Bahaettin Karakoç ile yaptıkları bir röportajda konuyla ilgili şu bilgiyi aktarmıştır:

"Abdurrahim Karakoç'un '*Mektup yazdım Hasan'a...*' şeklinde başlayan '*Hasan'a Mektup*' şiirinin, başlangıçta atışmalarda oldukça sert şiirler yazan Hasan Şahmaranoğlu'na yönelik yazıldığını Bahaettin Karakoç bize teyit etti" (Hüküm & Özaktaş, 2021: 95).

Emeklilikten sonra bir süreliğine İstanbul'a yerleştiği esnada şair, Necip Fazıl Kısakürek'i, Peyami Safa'yı daha sonra Ankara'da Osman Yüksel Serdengeçti'yi tanır, çalışmak için gittiği Arabistan'da da Emine Işınsoy ile tanışır. Bahtiyar Vahapzade ve Remzi Oğuz Arık da şairin dostları arasındadır (Karadişoğulları 2018:57). İstanbul'da bulunduğu zamanlarda Ötüken dergisi için verdiği desteği Orkun dergisinin çıkarılmasında da esirgemez (Özaktaş, 2018: 13). Şair, çeşitli vesilelerle yukarıda mezkûr pek çok isimle tanışsa da Hüseyin Nihal Atsız ile tanışmasının ve yakın ilişkisinin onu derinden etkilediği düşünülmektedir. Atsız'a, çocuklarına isimlerini verdirecek kadar yakın olan şair, şiir kitabının adını da Atsız tesiri ile *Almula* olarak belirlemiştir. Şahmaranoğlu'nun hayata ve sanata bakışını biçimlendiren esas unsur, Hüseyin Nihal Atsız'a duyduğu derin muhabbettir (Macit, 2013: 441).

Şairin çeşitli vesilelerle tanıştığı yazar ve edip muhitinin dışında Kilis'te de ciddi bir aydın zümrenin mensubu olduğu bilinmektedir. Kendisi gibi şiir yazan, okuyan, memleket ve Kilis meselelerine alaka duyan pek çok arkadaşı bulunmaktadır. Nuri Günel, Seyfettin Başçılar, Muhiddin Özaktaş, Avni Keçik, İ. Orhan Tokuz, Mustafa Hulusi Özalp, öykü yazarı Şevket Bulut, Nihat Ferah (Çiftçigüzeli, 2018: 33-34), Mehmet Cemal Çiftçigüzeli, Abdulhamid Tektuna, Muhlis Salihoğlu Şahmaranoğlu'nun yakın arkadaşları arasındadır.

Şahmaranoğlu'nun kendisini bulmasında bu aydın grubun faydası tartışılmaz ancak kendisinin yetişmesinde özellikle klasik Türk şiirine alakasında Hasan

Attar Camii'nde imamlık yapan Şükrü Elçi hocanın payı büyüktür. Şair, kendisinin de gazel ve tahmisleri olan Şükrü Elçi ile Fuzûlî'yi, Bâkî'yi, Nedim'i ve Şeyh Gâlib'i okumuş, ondan aruzun incelikleri, din dersleri, Osmanlı tarihi, Osmanlı denizcilik tarihi, klasik Türk edebiyatı ve Arap harflerini öğrenmiştir (Bitken, 2018: 23).

Kilis kültürüne ve edebi muhitine önemli katkılar sunan Hasan Şahmaranoğlu, zaman zaman halk şiirine zaman zaman da klasik Türk şiiri geleneğine yakın şiirler yazmaktadır. Klasik Türk şiiri çizgisinde yazdığı manzumelerinde ismini mahlas olarak tercih eden şairin halk şiirine yakın olan şiirlerinde Aşık Kutlu mahlasını kullandığı görülmektedir. Bir hiciv ustası da olan şair, taşlamalarında Bekir Vahîd-i Zaman mahlasını almaktadır (Kaçarlar, 2018: 30).

Şairin yöreye verdiği hizmetler sadece kendi yazdığı ve gazetelerde yayınladığı şiirleri ve *Almila* adlı kitabı ile sınırlı kalmamıştır. Kilis'in yetiştirdiği önemli din, ilim ve devlet adamlarının hayatlarına yer verdiği *Kilis'in Ünlüleri* (Şahmaranoğlu, 2003) ve *Cumhuriyet Dönemi Kilisli Şairler Antolojisi* (Şahmaranoğlu, 1994) kitaplarını da yazarak bu kitaplardaki isimlerin ve eserlerinin unutulmamasını sağlamıştır. Şiirlerinde isimlerini bir şekilde zikrettiği ya da şiirlerini tahmis ettiği diğer Kilisli şairlerin de adının yaşamasını sağlamıştır. Seyfettin Başçılar'ın yazdığı ve Kilisli şairler için önemli bir kaynak olan *Kilisli Divan Şiirleri Antolojisi* (Başçılar, 1998) adlı eserin yazımında da büyük yararlılıklar ve yardımlar sağlamıştır. Sağır Kâtip, Kilisli Zihnî Efendi, Rûhî Efendi, Ebû Bekir Vahid gibi şairlerin eserlerinin gün yüzüne çıkarılmasında Hasan Şahmaranoğlu'nun emeği vardır (Hüküm, 2018: 91). *Abdullah Sermest Efendi Divanı'nın* ve Rûhî Efendi'nin *Rûhu's Şurûh* adlı eserinin ortaya çıkmasının arkasında Hasan Şahmaranoğlu'nun çabaları söz konusudur (Özaktaş, 2018: 14).

Kilis 7 Aralık Üniversitesi, şairin emeğine duyduğu saygının bir göstergesi olarak, Hasan Şahmaranoğlu hayattayken kendisini onurlandırmış ve hak ettiği takdiri göstermiştir. Üniversite bünyesindeki Kilis Tarihi ve Kültürü Araştırma Merkezi öncülüğünde, yöreye hizmet eden önemli şahsiyetleri tanıtmak amacıyla "Anı-Biyografi" serisi başlatılmış; bu serinin ilk kitabı olarak *Kilis'te Bilge Bir Kalem: Hasan Şahmaranoğlu* adlı eser yayımlanmıştır (2018).

Bu çalışmada ise klasik Türk şiiri geleneğine yakın şiirleri de bulunan Hasan Şahmaranoğlu'nun *Almila* adlı şiir kitabı ele alınacaktır (Şahmaranoğlu, 2018). *Almila*, Şahmaranoğlu'nun son bölümünde *Korku Duası* adlı manzum bir

piyesinin de bulunduğu eseridir. İlk baskısı 2012 de yapılan eserin üzerinde çalışılan son baskısı 2018 yılına aittir.

Kitabına, hayat arkadaşına ithaf ettiği bir dörtlükle başlayan şair, *Canbolat Camii'nde Sabah* adlı bir şiirle devam etmiştir. Şairin de dipnotla belirttiği gibi mezkûr cami, Canbolat Paşa'nın Mimar Sinan'ın kalfası Kasım Usta'ya yaptırdığı camidir. Devamındaki şiir başlıkları *Ayasofya'da Hayal, Atsız Bey, Aybars, Almıla, Gökçen Kız, Güntülü, Türkmen Kızı...* şeklindedir. Şairin şiirleri başlıklarla uyumlu bir muhtevaya sahiptir.

Şairin şiirlerinde Türklük önemli bir yer tutmaktadır. Şiirlerinde Türk büyüklerine ve beldelerine özellikle değinen Şahmaranoğlu, yerel bölge adlarına ve yöresel söyleyişlere de şiirlerinde yer vermiştir. Bununla birlikte şairin klasik Türk şiiri çizgisinde olan beyitlerle yazılmış şiirleri de yer almaktadır. Kitapta yedi gazeli yer alan Şahmaranoğlu geleneği takip ederek gazellerine adlandırmalar yapmamıştır. Gazellerini 1, 2, 3... şeklinde sıralamayı tercih etmiştir. Meçhul bir şairin bir gazelini tazmin eden şair, Kilisli Abdullah Sermest Efendi, Abdullah Ercan, Avni Keçik, Nihad Ferah, Edirneli Nazmî, Muhsin Macit, Uğur Elhan adlı şairlerin gazellerine birer tahmis yazmıştır. Şairin klasik Türk şiiri çizgisindeki yedi gazeli, yedi tahmis ve bir tazmini bazı açılardan tahlil edilmiştir (Kaya, 2024). *Almıla*'da yer alan klasik Türk edebiyatı nazım şekilleriyle yazılmış gazeller, tazmin ve tahmisler, Şahmaranoğlu'nun hayatı, edebî kişiliği, eserleri ve şiir dünyası dikkate alınarak incelenmiştir (Kaya, 2024: 1377).

Almıla adlı şiir kitabında, yukarıda zikredildiği şekilde klasik Türk şiirinin nazım şekilleri tertip edilmiş şiirleri bulunmakla birlikte serbest nazım özelliği gösteren ya da halk şiirine daha yakın duran pek çok manzumesi bulunmaktadır. Ancak şairin hâkim olduğu düşünülen klasik Türk edebiyatı geleneği, Şahmaranoğlu'nun pek çok şiirinde de kendisini hissettirmektedir. Şiirlerdeki klasik Türk edebiyatına dair bu unsurlar çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

1. Almalı'da Klasik Türk Şiirine Ait Bazı Şekil Özellikleri

1.1. Nazım birimi

Klasik Türk şiirinde en çok tercih edilen nazım şekilleri gazel, kaside ve mesnevidir. Bu üç nazım şeklinin ortak özelliği, beyitlerden oluşmalarıdır. Arap ve İran şiir geleneklerine dayanan klasik Türk şiirinde kullanılan beyit, Arap şiirinde en küçük nazım birimi olarak kabul edilir.

Daha önce de ifade edildiği üzere, şairin serbest nazım tekniğiyle yazdığı şiirlerinin yanı sıra, halk şiiri özellikleri taşıyan ve klasik Türk şiirine yaklaşan

örnekleri de bulunmaktadır. *Almila* adlı eserinde *Gazel* başlığı altında yer alan şiirler, her ne kadar hece ölçüsüyle yazılmış olsa da nazım birimi olarak beyit esas alınarak kaleme alınmıştır. Bu durum, şairin geleneksel şiir anlayışına duyduğu ilgiyi ve klasik formları modern tekniklerle harmanlama çabasını göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Şairin sadece gazel ve tazmin türlerinde değil, diğer bazı şiirlerinde de beyit nazım birimini tercih ettiği görülmektedir. *Atsız Bey*, *Aybars*, *Otman Bey Gazeli*, *İl Bilge Hatun Güler Şahmaran'a* ve *Torunum Okan'a* başlıklı şiirler bu biçimde yazılmıştır. Ayrıca *Korku Duası* adlı manzum piyeste de bazı repliklerin beyit nazım birimiyle oluşturulduğu dikkati çeker.

1.2. Nazım şekilleri

Almila'da yer alan on beş manzume klasik Türk şiiri geleneğine büyük ölçüde yakınlık göstermektedir. Bu manzumelerden altısı, gazel nazım şekliyle ve genel temayüle uygun olarak beşer beyitten oluşacak şekilde yazılmıştır. Ancak birinin altı beyitten mürettep olduğu görülmektedir. Bunların dışında tazmin ve tahmisler de yine bu şiir geleneğinin nazım şekilleri arasındadır.

Şahmaranoğlu'nun *Meçhul Bir Şairin Şiirini Tazmin* başlığını taşıyan manzumesi şekilsel olarak bir gazel örneği teşkil etmektedir. *Kilisli Şair Abdullah Sermest Efendi'nin Bir Gazelini Tahmis*, *Abdullah Ercan Bey'in Bir Gazelini Tahmis*, *Avni Keçik Hoca'nın Bir Gazelini Tahmis*, *Nihad Ferah'ın Bir Gazelini Tahmis*, *Edirneli Nazm'nin Bir Gazelini Tahmis*, *Muhsin Macit Bey'in Bir Gazelini Tahmis*, *Uğur Elhan Hocanın Yeter Redifli Gazeline Tahmis* başlıklarındaki manzumeler de şairin belirttiği üzere tahmis özelliği göstermektedir. Muhsin Macit'in *Gurbet Gazeli*'ne yazılan tahmis altı bentten, diğer tahmislerin tamamı ise beşer dizelik altı bentten oluşmaktadır.

1.3. Redif

Şiirde kafiye den sonra gelen ek ya da sözcük tekrarlarına redif denilmektedir. Şiire ahenk katması amacıyla kullanılan redifin zamanla amacını aşarak gazellere ve özellikle kasidelere isim olduğu görülmektedir. "Necâti Bey'in "döne döne", Hayâlî Bey'in "bilmezler", Şeyhülislâm Yahyâ'nın "gönül", Nedim'in "kâfir" redifli gazellerinde redifler söz konusu gazelleri adlandırmada kullanılmıştır. Ahmed Paşa'nın "kerem" redifli kasidesi "*Kerem Kasidesi*", Fuzûlî'nin "su" redifli kasidesi "*Su Kasidesi*", Bâkî'n "sünbül" redifli kasidesi "*Sünbül Kasidesi*", Sünbülzade Vehbi'nin "sühan" redifli kasidesi "*Sühan Kasidesi*" olarak anılmaktadır (Albayrak, 2007: 524).

Klasik Türk şiirinde bülbülün sürekli nazla niyazla meşgul olan maşuku güldür. Bülbül ve Gül aşkı, şairlerin sıklıkla müracaat ettiği aşk hikayelerinin

başlarında gelmektedir. Gül, klasik Türk şiirinde aynı zamanda Hz. Peygamberin sembolüdür. Yine klasik Türk şiiri şairlerince kokusu, rengi, dokusu itibarıyla sevgilinin yüzü, yanağı için gül ile benzerlik ilgisi kurulmuştur. Bunların dışında şairlerin redif seçiminde de gülden istifade etmeleri yaygındır. Gül birçok kaside ve gazele redif olarak tercih edilmiş, neredeyse bir divan oluşturacak kadar çok sayıda “gül” redifli gazel yazılmıştır (Erdoğan-Akgül, 2019: 54).

Şahmaranoğlu'nun şiir kitabındaki üçüncü gazeli gül mazmunu etrafında kurulmuş olup redif olarak da gül tercih edilmiştir. Gül redifli gazelin ilk beyti aşağıdadır:

Bir gül çağlayandır, gül karışır akar gül
Gül ile gül gül olup gül göğsüne takar gül (Şahmaranoğlu, G.3/1, s. 53)

2. Almıla'da Klasik Türk Şiirinin Bazı Muhteva Özellikleri

2.1. Edebi Sanatlar

Şahmaranoğlu'nun gazellerinde edebî sanatların zenginliği dikkat çeker. Gazelerde açık istiâre, cinas, istifham, tecâhül-i ârif, mecaz-ı mürsel, mübalağa, nidâ, rücû, tecrid, telmih, tekrar, tenasüp, teşbih-i belîğ, teşhis, tevriye ve tezat gibi edebî sanatlar kullanılmıştır (Kaya, 2024: 1382).

Üçüncü gazelinde şair, sevgili için “gül” ifadesini kullanarak açık istiare yapmış, her beyitte sözcüğü farklı anlamlara gelecek şekilde yineleyerek cinas ve tekrar sanatına yer vermiştir:

Gül yağmakta çevreye bir gül yağmurudur bu
Gül takmış gözlerine pembe pembe bakar gül (Şahmaranoğlu, G.3/2)

Şairin şiirindeki sanatlar mezkûr çalışmada (Kaya, 2024) ayrıntılı olarak ele alındığı için Şahmaranoğlu'nun klasik Türk şiiri geleneğinin edebi sanatlarına da hâkim olduğu ve bunlardan şiirlerinde ziyadesi ile istifade ettiği belirtilmekle yetinilecektir.

2.2. Aşk Kahramanları

2.2.1. Âşık

Klasik Türk şiirinde şair, daima âşık olan taraftır ve bitmek bilmeyen, harareti hiç azalmayan bir aşka sahiptir. Maşukun daha yükseklerde konumlandırıldığı bu gelenekte, sevgiliye karşı ağlayan, yalvaran ve sürekli vuslat talep eden ancak çoğu zaman çok daha azına razı olan âşık tipi de

geleniğin pek çok özelliği gibi belirlenmiş kalıplarla donatılmıştır. şahmaranoğlu, klasik Türk şiirine yakın olan manzumelerinde özellikle böyle bir âşık rolünü benimser. “Beklemişim” redifli gazelinde, âşık sevgilisini gece gündüz bekler; gönlü paramparça olsa da beklemekten vazgeçmez, ömrünü bu bekleyişle geçirir. Ancak bu bekleyiş, Mecnûn’un deli divane hâline benzer şekilde dışa vurulmaz; aksine sessiz ve derinden yaşanır. şair, bu yolla âşıklık iddiasında Mecnûn’dan bile üstün olduğunu vurgular ki bu, klasik Türk şiirinin tipik bir özelliğidir. şairler, âşklarının büyüklüğünü kanıtlamak için kendilerini ünlü âşıklarla mukayese ederler:

Ben senin yolunu ki bir nice beklemişim
Gündüzü şöyle bırak hep gece beklemişim (şahmaranoğlu, G.3/1, s.51)

Sona ermekte ömrüm hep beklemekle geçti
Bir gizdir ki içimde gizlice beklemişim (şahmaranoğlu, G.3/3, s.51)

Bir güzel ki gönlümü tarumar eder âşkla
Akı havaya salıp delice beklemişim (şahmaranoğlu, G.3/4, s.51)

Kütür kütür göğsümün vurduğu olur Hasan
Kapılmadım cünuna usulca beklemişim (şahmaranoğlu, G.3/5, s.51)

2.2.2. Maşuk

Klasik Türk şiirinde âşıktan yani şairden bile daha ön planda, maşuk karakterinin olduğu bilinmektedir. Klasik Türk şiirinde maşukun kişilik özellikleri ile birlikte fiziksel özellikleri de gelenek tarafından tayin edilmiştir. İstisnaları olmakla birlikte genellikle güzellerin ortak, belirli vasıfları bulunmaktadır. Bunların boyları, kaşları, gözleri, kirpikleri, bakışları, belleri, benleri, yüzleri, yanakları pek çok ayrıntısına kadar belirlenmiştir. Bu unsurlardan bazıları ise klasik Türk şiirinde bir miktar daha fazla tercih edilmiştir. İnci gibi dişler, kıvrım kıvrım saçlar, lal dudaklar, yazı gibi düzgün ya da yeni bitmiş çimen gibi olan ayva tüyleri sevgilinin belirgin fiziksel özellikleri arasında sayılabilir. şahmaranoğlu’nun gazelinde de sevgilinin dudağı şekerden tatlıdır ve ayva tüyleri yeni çıkmıştır, kara saçları olan güzelin saçını taradığu tarak bile sevmeye değerdir:

şekerden tatlı senin dudağını severim
Ayvacic tüyü bitmiş senin yanağını severim (şahmaranoğlu, G.2/1, s.52)

Gözlerinle çevreye tatlı tatlı bakarsın

O güzel gözlerinin kapağını severim (Şahmaranoğlu, G.2/2, s.52)

Kapkaradır saçların arasına gül korsun

Tel tel tararsın onu tarağını severim (Şahmaranoğlu, G.3/3, s.52)

Şairin, klasik Türk şiiri çizgisinde yazdığı manzumelerinde sevgili için “rûh-ı revân, gonce-i fem, dil-i rûbâ, serv-i semen gibi geleneğe ait tabirler ve terkipler kullandığı görülmektedir:

Gel ey rûh-ı revanım bu şeb ki kader vaktidir

Gel ey gonce-fem söylenecek eser vaktidir

Gel ey dil-i rûbâ bezm-i cem hüner vaktidir

“Gel ey sanem şarabı doldur ki keder vaktidir

Perişan zülfün içre perişanım ver vaktidir” (Şahmaranoğlu, T.2/1 s.61)

Klasik Türk şiirinde aşk ilişkisinde maşuk çok önemli bir yere sahiptir. Şair olan âşıktan daha üst bir pozisyonda konumlandırılmıştır. Bu çok müstesna maşuklar çok güzel olmakla birlikte bazı beldelerin güzelleri özellikle öne çıkmıştır. Türkistan, Hıta, Çin, Çiğil, Maçin beldeleri güzelleriyle klasik Türk şiirinde adları öne çıkan memleketlerdir. Çin, klasik şiirimizde en çok adı geçen ülkelerden birisidir ve güzel yüz Çin ile birlikte anılır (Yeniterzi, 2010: 309). Benzer şekilde Hind, Hindû, Hindî, Hindûsitân gibi mazmunlar; Divan şairleri tarafından sevgiliye ait bazı güzellik unsurlarının tasvirinde kullanılmıştır (Doğan, 2010: 798).

Hasan Şahmaranoğlu’nun *Arabistan Geceleri* adlı şiirinde ikinci beyitte sarilere sarılmış bir Hint güzeli ile Çin’den gelmiş bir mahbubeden bahsedilir. Aslında Arabistan’ın doğu hüviyetini kaybetmesine hiciv olarak tertip edilmiş şiirde güzelin yine Hint güzeli olması ve maşukun da Çin’den seçilmesi geleneğin tesiri olarak düşünülebilir. Aşağıda şiirin ikinci dördlüğü’nün ilk iki dizesi yer almaktadır. Belirtildiği gibi maşuk Çin’den gelen bir güzeldir:

Sarilere sarılmış Hint’in esmer dilberi

Ufacık adımlarla gelmiş mahbube Çin’den

... (Şahmaranoğlu, s. 23)

2.2.3. Bazı Aşk Hikâyeleri

2.2.3.1. Leylâ ve Mecnûn

Aslı yaşanmış bir aşka dayandığı düşünülen Arap halk hikâyesi Leylâ ve Mecnûn, klasik Türk edebiyatının önemli mesnevi konularından biridir. Bu aşk hikâyesi, şairlerin kendilerini kıyaslayabilecekleri birer âşık figürü sunduğu gibi, öteki kahramanlar da maşukla mukayese edilerek sık sık telmih unsuru hâline gelmiştir. Divan şairleri, “Leylâ” (karanlık, gece) ve “Mecnûn” (deli, aşk çılgını) kelimeleri üzerinde çeşitli sanatlar yapmış; sevgilinin saç ve âşığın hâli, birer mazmun olarak işlenmiştir (Pala, 1995: 347-349). Şahmaranoğlu’nun aşağıdaki beytinde de klasik Türk şiiri geleneğine uygun bir şekilde, Mecnûn aşkı arayan ve kavuşamayan bir portre olarak çizilmiştir. “Susuzluk” kelimesi ise, onun aşkı aramak için çöllere düşmesini hatırlatmaktadır:

Engin Kilis düzünün sende sonsuzluğu var
Aşk arayan Mecnûn’un sende susuzluğu var (Şahmaranoğlu, s. 45)

Şairin *Adsız Aşk* başlığını uygun gördüğü şiirinin son dördlüğünde yine Mecnûn ve Leylâ’yı zikrettiği görülmektedir. Leylâ ile Mecnûn’u mesnevi konusu olarak ele alan pek çok şair bulunsa da bu mesnevinin adı anıldığında akla ilk gelen şair Fuzûlî’dir. Tüm Leylâ ile Mecnûn metinleri arasında en çok beğenileni ona aittir. Fuzûlî’nin mesnevisinde hikâye, her ne kadar bir aşk hikâyesi olarak başlasa da zamanla ilahi aşka yönelir; hatta Leylâ’yı gören Mecnûn, yeni bulduğu ilahi aşktan dolayı kendini tanıyamaz hâle gelir:

Ger men men isem nesen sen ey yâr
Ger sen sen isen neyem men-i zâr (Leylâ ve Mecnûn, 2706)

Şahmaranoğlu’nda da Fuzûlî’deki aşkı hatırlatan bir anlatım görülmektedir:

Bu aşkın adı yoktur, sonu yoktur, bilirim.
Gerekmez Leyla’sına kavuşması Mecnûn’un
Bu aşk için bin kere, ölür ve dirilirim,
Ben müptelası oldum bu aşkın, bu acının. (Şahmaranoğlu, s. 36)

Yine şairin *Sitem* adını verdiği şiirinin ikincisinde aynı hikâyeye telmih bulunmaktadır:

Mecnûn’u çöle süren çöl kızı Leyla oldun
Türk eline dönerek ay yüzlü Aylâ oldun
Kaderim değişmedi bana vaveylâ oldun
Bu sitemkâr köleni başından atamazsın (Şahmaranoğlu, s. 40)

Yukarıdaki dörtlükte Mecnûn ve Leylâ zikredilerek meşhur aşk hikâyesi okuyucuya hatırlatılmıştır. Bununla birlikte klasik Türk şiiri geleneğine uygun olarak maşukun, âşığına yüz vermemesi, onunla alakadar olmaması durumu da söz konusu edilmiştir.

2.2.3.2 Ferhâd ile Şîrîn

Hüsrev adlı İran padişahının sevgilisi Şîrîn'e duyduğu aşkla meşhur olan kahramandır. Aşkı uğruna Bisûtûn dağına delmiş ve bu yolla şairlere ilham kaynağı olmuştur. Divân şiirinde, sevgilisine kavuşmak için zorlu, gerçekleşmesi güç işleri göze alan âşığı sembolize eder (Pala, 1995: 162).

Şahmaranoğlu'nun *Meçhul Bir şairin İki Mısrasına Nazire* başlığını taşıyan şiirinde aşkın hallerini anlatırken Mecnûn ve Kerem ile birlikte Şîrîn'e kavuşma arzusu ile Bisûtûn dağına delen Ferhâd'ı da zikretmiştir:

Mecnûn neden düşmüş sevgi çölüne
Kerem neden yanmış gavur gülüne
Ferhat neden almış kasma eline
Tanrı kadın değil melek yaratmış (Şahmaranoğlu, s. 31)

3. Klasik Türk Şiirinde Kullanılan Bazı Mazmunlar

3.1. Ney/Neyzen

Kamıştan yapılmış üflemeli bir çalgı olan ney insanlara derinden tesir eden müzik aletlerinden birisidir. Mevlânâ, *Mesnevî*'nin ilk on sekiz beytinde neyin hikâyesini anlatır ve bunun dışında da eserinde sıklıkla neyden bahseder. Mevlânâ ve *Mesnevî*'si klasik Türk edebiyatı şairlerini en çok etkileyen ve onları besleyen ortak kaynaklardan birisidir. "Mevlânâ'nın, ney öyküsüne de yer verdiği *Mesnevî*'si büyük yankı uyandırmış, yazıldığı tarihten günümüze dek pek çok şair ve yazar tarafından eserin tercüme ve şerhleri (kısmen veya tamâmen) yapılmıştır (Zavotçu, 2009: 722)."

Neyzenin Ölümü adlı şiirinde Şahmaranoğlu, ney üflemekten yorulmuş bir neyzeni tasvir etmektedir. Ney üflemeye tutkuyla bağlı neyzen bir an dinlenmek için bir ağacın dibine oturur ki bu ağaç klasik Türk şiirinde sevgilinin boyu ile özdeşleşmiş olan servidir. Her bir bendinde ney, neye ait unsurlar ve neyzenin anlatıldığı manzumenin ilk bendi aşağıda yer almaktadır:

Ney üflemekten bir an yorulmuş ciğerleri,

Bir servinin dibinde, keyfince dinlenmekte
 Hangi yöne yolculuk, nerede diğerleri?
 Bu zaman diliminde ölümü beklemekte (Şahmaranoğlu, s. 24)

Zavotçu, “Ney’in Öyküsü ve Divan Şiirinde İşlenişi”ne dair yazısında Mevlânâ üzerinde derin tesiri olan Ferîdüddîn Attâr’ın Mantıku’t-Tayr’da anlattığı bir neyzen hikayesinde bütün ömrü boyunca ney üfleyen neyzenin ölüm haline gelmesinden bahseder (Zavotçu, 2009: 721). Şahmaranoğlu’nun yukarıdaki dörtlüğü de Attâr’ın Mantıku’t-Tayr’ında geçen hikâyeyi anımsatmaktadır.

Şahmaranoğlu, *Korku Duası* adlı manzum piyesinde Mevlânâ ve *Mesnevî*’yi zikreder. Mevlânâ’yı Türk’ün ilim babası olarak gören şair *Mesnevî*’yi de yedi yıldır okuyup sonunu bulamadığı bir mucizeye benzetir:

...
 Yedi yıldır okurum bulamadım sonunu
 Bir mucizedir bu sanki Tanrı’nın kanunu
 Ey koca Celalettin Türk’ün ilim babası
 Asırlara sığmayan bir hoşgörû dehası
 ... (Şahmaranoğlu, s. 113)

Şairin yedi yıldır okuduğunu belirttiği *Mesnevî*’yi iyi bildiği ve bu eserden derinden etkilendiği; hem *Korku Duası* adlı manzum piyesinde Mevlânâ ve eserine sık sık yer vermesinden, hem de *Neyzen’in Ölümü* adlı manzumesindeki kurgudan anlaşılmaktadır.

3.2. Şehriyar

XX. yüzyılda yaşamış Fars ve Türk edebiyatının büyük şairi Şehriyar hem klasik Türk şiiri tarzında hem de halk edebiyatı tesirinde şiirler yazmıştır. Şehriyar, XX. yüzyıl Türk şiirinin zirvelerinden biridir. O, cismiyle değil, sanatıyla Oğuz sahasında dolaşmadık yer bırakmamış; İran’da Âşık tarzı şiire, geleneksel söz kalıplarına, atasözleri ve deyimlere müracaatı ile yeni bir çığır açmıştır (Özkan, 2006: 147).

Şehriyar Farsça şiirler yazarken annesinin talebiyle Türkçe de yazmaya başlar ve bir dağa seslenişin şiiri olan *Haydar Baba’ya Selam* adlı manzumesini kaleme alır. Çocukluğuna ve vatana olan özlemi konu edinen şiir tüm dünyada okunmaya başlar ve şiire nazireler, manzum mektuplar, cevaplar yazılır (Gahramanlı, 2018: 151). Şiir, Kilisli Şahmaranoğlu’nun gönül

dünyasında da yer bulur ve o da *Haydar Baba* adlı şiirini yazar. Manzumenin son dördlüğü şu şekildedir:

Ulu Şehriyar'a Kutlu Âşık'tan
Gene ilham geldi sonsuz ışıktan
Haydar Baba sembol oldu beşikten
Gönlüme taht kurdun sen Haydar Baba (Şahmaranoğlu, s. 27)

3.3. Siyaviş:

İran pâdişahı Keykâvus'un oğlu ve Efrâsiyab'ı öldüren büyük İran hükümdarı Keyhüsrev'in babasıdır (Tökel, 2016: 204).

Şair, *Atsız Bey* adlı şiirinde Atsız, Mete, Alper Tunga, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Barbaros Hayrettin Paşa, Oruç Reis, Turgut Reis, Atilla, Mustafa Kemal Atatürk, Dede Korkut gibi Türk büyükleri ile Ötüken, Tanrı Dağı gibi önemli Türk beldelerini zikretmiş ve iki beyitte büyük Türk ülküsü *Kızıl Elma'dan* bahsetmiştir. "Atsız"ı, Selçukluların Suriye kolunun kurucusu, Harzemşah sultanı ve Hüseyin Nihal Atsız'ı çağrıştıracak şekillerde kullanmış ve okuyucusu için bunu birer dipnotla göstermiştir. Tomris, Süyüm Büke, Gökçen gibi Türk kadın kahramanlara da yer vermeyi ihmal etmeyen şair bir dizede Han Barskan tarafından alınan intikam kanının Siyavuş'a ait olduğundan bahsetmiştir. Rivayetlere göre Siyavuş, babası Kavus'tan sonra ve Keyhüsrev'den önce Doğu İran'da egemenlik sürüp eski İran rivayetlerinde İran-Turan savaşları diye bilinen savaşlarda öldürülmüş güçlü bir hükümdardır (Yıldırım, 2008:632). Klasik Türk şiirinde şarap renk ilgisi ile Siyavuş'un kanı olarak anılmaktadır. Şahmaranoğlu'nun manzumesindeki kullanımı da Klasik Türk şiiri ile paraleldir:

Bu kılıçtaki kanlar Siyaviş kanıdır
İntikam almak Han Barskan'ın şanıdır (Şahmaranoğlu, s. 4)

4. Klasik Türk Şiirine Ait Bazı Uygulamalar

4.1. Mahlas Geleneği

Yukarıda belirtildiği gibi şair zaman zaman serbest nazım özellikleri gösteren, zaman zaman halk şiiri geleneğine ya da klasik Türk şiiri geleneğine yaklaşan şiirler yazmıştır. Bazı şiirlerinde mahlas kullanmayan Şahmaranoğlu, halk şiir geleneğine yakın olan şiirlerinde tıpkı bir halk ozanı gibi Âşık Kutlu mahlasını kullanırken Klasik Türk şiiri çizgisinde yazdığı manzumelerde Hasan mahlasını yani adını kullanmıştır. Klasik Türk edebiyatında şairlerin isimlerini mahlas olarak tercih etmeleri az rastlanan bir durum olsa da örnekleri

bulunmaktadır. Klasik Türk şiiri özelliği gösteren manzumelerinde mahlaslar son beyitte ya da bentte yer almaktadır. Şairin bu tarz şiirleri için ismini mahlas olarak tercih etmesi ve Aşık Kutlu'yu bu manzumelerinde kullanmamasının bilinçli bir tercih olduğu düşünülmektedir.

Bir hiciv ustası olan şair, taşlamalarında Bekir Vahîd-i Zaman mahlasını kullanır (Kaçarlar, 2018: 30). Taşlamalarında bu mahlası tercih etmesinde 19. yüzyıl klasik Türk şiiri geleneğini devam ettiren Kilisli hezel ve hiciv sahasında da söz sahibi olan şair Ebû Bekir Vahid (Şenödeyici, 2020) tesiri olduğu düşünülmektedir.

4.1.2. Nazire Geleneği

Klasik Türk şiirinde geleneği besleyip geliştiren önemli öğelerden birisi de naziredir. Beğenilen şiire onu geçmek gayesi ve iddiası ile yazılan nazire yüzyıllarca şairlerin kendilerini ispat için kullandıkları önemli bir vasıta olmuştur. Klasik şiirimizde nazire olarak yazılan şiirin vezin, kafiye, konu ve ahenk bakımından zemin şiir ile mutabık olması beklense de bu unsurların ihmal edildiği örnekler de rastlanmaktadır. Nazire şekil özellikleri altında ele alınsa da aslında muhteva özellikleri de taşımaktadır. Çünkü tanzir edilen şiirin konu ve ahenk bakımından da zemin şiiri ile uyumu aranmaktadır.

Hasan Şahmaranoğlu'nun *Meçhul Bir Şairin İki Mısrasına Nazire* adını taşıyan şiiri gelenek çerçevesinde ele alınmaya müsaittir. Meçhul şairin iki mısrası ile başlayan ve bu kısmı tırnak içerisinde belirten şair, o iki dizenin üzerine iki dize daha yazmış bir anlamda şiiri terbi etmiştir. Devamındaki dörtlüklerde ise serbest davranmış ve kendi ilhamı ile şiirini tamamlamıştır. Şiirine nazire başlığını uygun gören şair aynı zamanda bir tazmin örneği de vermiştir. *Meçhul Bir Şairin Bir Beytini Tazmin* şiiri, "Mümkün değil ol şûh-ı cilâ-cû ile ülfet, Ömrüm gibi geçer reh-güzerimden" beytinin tazmini ile oluşturulmuştur.

Şahmaranoğlu'nun klasik Türk şiirinden izler taşıyan bir diğer manzumesi *Seveceksin* şeklinde başlıklandırılmıştır. Beşer dizelik bentlerden oluşan şiirin son bendi Şeyh Galip'in "Hoşça bak zâtına zübde-i âlemsin sen" mısrası ile başlamaktadır:

"Hoşça bak zâtına zübde-i âlemsin sen"
 Alnıma yazılmış bir levh-i kalemsin sen
 Gönlümü aydınlatan bir tatlı kelamsın sen
 Yer yerinden oynasa güneş yerinden kopsa
 Sen beni seveceksin mutlaka seveceksin (Şahmaranoğlu, s. 41)

Başkasına ait bir sözden kendi eserine bir unsur almak, şeklinde tarif edilen tazminde alınan sözün kime ait olduğunun bilinmesi mecburi olduğu vurgulanır. “Bu ya sözün sahibini bildirmekle olur ya da alınan unsurun meşhurluğu sebebiyle bu ismi zikre lüzum kalmadan yapılır” (Bilgegil, 1989: 269). Şahmaranoğlu, Şeyh Gâlip’ten aldığı bu mısrayı kendisine ait olmadığını belirtmek amacıyla tırnak içerisinde göstermiştir. Ancak mezkûr dize bu şekilde gösterilmese de Bilgegil’in belirttiği duruma örnektir yani meşhurluğu sebebiyle şairin ismini zikretmeye gerek yoktur, denilebilir.

Yukarıdaki örnekte şair Şeyh Galip’e ait beyti doğrudan kullanmıştır. Şairin küçük bir değişiklik ile Vâsıf’a ait bir dizeyi de şiirinde kullandığı görülmektedir. Vâsıf’ın en meşhur ve beğenilen beyitlerinden birisi şöyledir:

O gül-endâm bir al şâle bürünsün yürüsün
Ucu gönlüm gibi ardınca sürünsün yürüsün (Vâsıf, Kt. 72/1)

Şairin divanında yukarıdaki beyti gibi dil-rübâ şiirlere nadiren rastlandığı (Aksoyak, 2015) belirtilmiştir. Bu beytin ilk dizesi Şahmaranoğlu’nun tahmininde ikinci dizede şöyle yer almaktadır:

Bülbüller gülistanda feryat ettiler hale
Bir gül endam büründü altın saçaklı şale
Çiçekler topladı bir saçakları seyyale
“Lale nergis yasemin çıktılar istikbâle
Elini tütme şansı sadece güle düştü” (Şahmaranoğlu, s. 69)

Yine Şahmaranoğlu’nun yüzyıllar öncesinin büyük iman şairi olarak tanımladığı Yunus Emre’den bir dizeyi *Korku Duası* adlı piyesinde kullandığı görülmektedir:

Yüzyıllar öncesinin büyük iman şairi olarak
Ne demiş: “Bir ben varım bende, benden içeri” (Şahmaranoğlu, s. 121)

Türkmen kocası olarak andığı Yunus Emre’nin Taptuk Emre dergahında kalem gibi ince, düzgün odunlar toplamasına da değinen şair Yunus Emre’lerin azaldığından ancak Molla Kasım’ların arttığından yakınmaktadır:

.....
Türkmen kocası Yunus, artık bende yaşıyor
Molla Kasımlar ise şimdi bini aşıyor (Şahmaranoğlu, s. 121)

Sonuç

Hasan Şahmaranoğlu'nun *Almila* adlı eserindeki şiirler, klasik Türk şiiri geleneğinden taşıdığı izler açısından değerlendirilmiş; bu çerçevede gelenekle ilişkili yönler ele alınmıştır. İnceleme sürecinde, şairin bazı şiirlerinde modern Türk şiirine yaklaştığı, halk şiiri unsurlarına yer verdiği ve bu geleneğe ait çeşitli motiflerden faydalandığı tespit edilmiş; manzumelerinde bu birikimi yansıtan örneklerle rastlanmıştır. Ancak çalışmanın kapsam sınırlılıkları nedeniyle bu yönler inceleme dışı bırakılmıştır. Şahmaranoğlu'nun halk şiiri etkisinde kaleme aldığı manzumelerde "Âşık Kutlu" mahlasını kullanması, *Haydarbaba* adlı şiirinde tıpkı halk şairlerinde olduğu gibi ilhamla yazma temasını işlemesi, bu duruma örnek teşkil etmektedir. Öte yandan, *Canbolat Camii'nde Sabah* adlı şiiri, duygu ve ahenk bakımından Yahya Kemal Beyatlı'nın *Süleymaniye'de Bayram Sabahı* şiirini çağrıştırmaktadır. Şahmaranoğlu'nun şiirleri çok yönlü biçimde değerlendirilmeye elverişli olmakla birlikte, bu çalışmada yalnızca klasik Türk şiiri geleneğiyle ilişkili yönler esas alınmış ve ilgili manzumeler bu doğrultuda incelenmiştir.

Halk şiiri çizgisinde söylediği şiirlerde mertçe bir söyleyiş takınan "hey, hey hey" nidalarıyla muhatabına seslenen şair, klasik şiir geleneğine yakın şiirlerinde bu şiir geleneğine münasip şekilde bir âşık/şair olmaktadır. Sevgili karşısında teslimiyetçi bir tavır takınarak onu bu şiir geleneğinin ifadeleri ile yine geleneğe uygun olarak mübalağa ile övmektedir.

Şair, gazel, tahmis gibi klasik şiirin nazım şekillerini kullanmaktadır. Ayrıca geleneğe ait şairlerin beyitleri üzerine şiir yazarak onları tazmin ya da tahmis etmektedir. Bu tür manzumelerde yine geleneğe uygun olarak zemin şiirin duygu ve ahenginden uzaklaşmamaktadır.

Gazellerini tahmis ettiği şairlerden Kilisli Abdullah Sermest Efendi, Avni Keçik, Nihad Ferah Kilis'te nasıl bir sanat ortamının oluştuğunu ispat eder niteliktedir. Aynı şekilde şairin, 16. yüzyıl şairi Edirneli Nazmî ve bir eski Türk edebiyatı profesörünün (Muhsin Macit) gazellerini tahmis etmesi de işin hem alaylı yanıyla hem de bilimsel kısmı ile alakadar olduğunu göstermektedir.

Şair, klasik Türk şiirine ait nazım şekillerinden, mazmunlardan, edebi sanatlardan ve aşk hikayelerinden istifade ederek hem şiirlerini bu kaynaktan da beslemiş hem de bu şiir geleneğine hakimiyetini ispat etmiştir. Ayrıca Şahmaranoğlu'nun gelenekte önemli bir yer teşkil eden olan Yunus Emre, Şehriyar, Ahmet Yesevî ve Mevlânâ'nın Mesnevî'si gibi eser ve şahsiyetlere vukufiyeti; şiirlerinde bu isimlere yer verirken kurduğu doğru bağlamlardan açıkça anlaşılmaktadır.

Hasan Şahmaranoğlu'nun klasik Türk şiirine olan ilgisi ve bu ilgiyi şiirlerine başarıyla yansıtmayı, köklü bir edebî geleneğin günümüzde de canlılığını

koruduğunu ortaya koyar. Dahası, bu etki, taşra olarak nitelendirilen Kilis'teki aydın çevrede de açıkça hissedilmektedir.

Kaynakça

Aksoyak, İsmail Hakkı (2015). "Vâsıf Osman Bey", <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vasif-vasif-osman-bey/nuri-halil-nuri-bey>, (E.T.: 10.08.2025).

Albayrak, Nurettin (2007). "Redif", Diyanet İslam Ansiklopedisi, Cilt: 34, s.s. 523-524.

Başçılar, Seyfettin (1998). *Kilisli divan şairleri antolojisi*, İstanbul: Kilis Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları.

Bilgegil, Kaya (1989). *Edebiyat Bilgi ve Teorileri (Belâgât)*, İstanbul: Enderun Kitabevi.

Bitken, Hasan (2018). "Ulu Çınar Hasan Şahmaranoğlu", Kilis'te Bilge Bir Kalem Hasan Şahmaranoğlu. Ed. Muhammed Hüküm. Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi KİTAM Yay, 23-25.

Doğan, Hasan (2010). "Divan Şiirinin Kara İncisi: Hind Ülkesi / Klasik Türk Şiirinde Hind Metaforu", *III. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Kongresi*, İst

Doğan, Muhammet Nur (2010). *Leylâ ve Mecnun (Metin, Düzyazıya Çeviri, Notlar ve Açıklamalar)*, İstanbul, Yelkenli Yayınları. İstanbul 2010, C.1, s.s. 797-809.

Erdoğan, Kenan; Akgül, Serpil (2016). "Divan Şiirinde Gül Redifli Gazeller Üzerine Bir İnceleme", *CU Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 40, Sayı: 2, s.s. 53-65.

Gahramanlı, Nergiz (2018). "Muhammed Hüseyin Şehriyar'ın Haydar Baba'ya Selam Manzumesinde Yurt ve Tabiat Sevgisi", *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 15, s.s., 149-169.

Gürel, Rahşan (2000). *Enderunlu Vâsıf Divanı*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Hüküm, Muhammed (2018). "Hasan Şahmaranoğlu'nun Şiirleri Üzerine Bir Değerlendirme". Kilis'te Bilge Bir Kalem Hasan Şahmaranoğlu. Ed. Muhammed Hüküm. Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi KİTAM Yay, s.s. 89-98.

Hüküm, Muhammed-Özaktaş, Gökhan Serdar (2021). "Türkçenin Beyaz Kartalının Son Bakışı: Bahaettin Karakoç'la Son Konuşma: Şevket Bulut'tan Hasan Şahmaranoğlu'na", *Yitiksöz* 2/7, s.s. 94-98.

Kaçarlar, Mahmut (2018). “Kendi Gök Kubbemizden Hasan Şahmaranoğlu. Kilis'te Bilge Bir Kalem Hasan Şahmaranoğlu”, Ed. Muhammed Hüküm. Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi KİTAM Yay, s.s. 29-31.

Karadişoğulları, Ekrem (2018). *"Hasan Şahmaranoğlu". Kilis'te Bilge Bir Kalem Hasan Şahmaranoğlu*, Ed. Muhammed Hüküm. Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi KİTAM Yay, s.s. 55-60.

Kaya, Bülent (2024). “Klasik Şiirin Taşradaki Aktüel İzleri: Hasan Şahmaranoğlu'nun Almila'daki Klasik Türk Şiiri Nazım Şekilleriyle Yazılmış Şiirler”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 23, Sayı:4, s.s. 1375-1401.

(2018). *Kilis'te Bir Bilge Kalem Hasan Şahmaranoğlu*, Ed. Muhammed Hüküm, Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Kilis Tarihi ve Uygulama Araştırma Merkezi (KİTAM) Yayınları.

Macit, Muhsin (2013). Hasan Şahmaranoğlu'nun Şiirlerine Dair, I. Uluslararası Muallim Rifat Kilis ve Çevresi Sempozyumu, s.s. 441-445.

Özaktaş, Gökhan Serdar (2018). *"Kilis'in Kutlu Şairi Hasan Şahmaranoğlu Dokuz Asır Önce Dokuz Asır Sonra"*, Kilis'te Bilge Bir Kalem Hasan Şahmaranoğlu. Ed. Muhammed Hüküm. Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi KİTAM Yay, s.s. 7-16.

Özkan, İsa (2006). “Şehriyar'ın Şiirlerindeki Kültür Değerleri”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 20/1, s.s. 143-151.

Özkan Bahar, Bahanur (2011). *Kilis Şairleri*, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.

Pala, İskender (1990), *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Şahmaranoğlu, Hasan (1994). *Cumhuriyet Dönemi Kilisli Şairler Antolojisi*, Ankara: Kilis Kültür Derneği.

Şahmaranoğlu, Hasan (2003). *Kilis'in Ünlüleri*, Kilis: Kent Ofset Tesisleri.

Şahmaranoğlu, Hasan (2018). *Almila*, Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Kilis Tarihi ve Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları.

Şener, Hasan (2014). “Tezkirelerde Adı Geçen Kilisli Divan Şairleri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 24, Sayı:1, s.s. 33-47.

Şenödeyici, Özer (2020). “Ebû Bekir Vahid”, <https://teis.yesevi.edu.tr/%20madde-detay/vahid-ebu-bekir> (E.T.:20.08.2025).

Tökel, Dursun Ali (2016). *Divan Şiirinde Şahıslar Mitolojisi*, İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları.

Yeniterzi, Emine. (2010). “Klasik Türk Şiirinde Ülke ve Şehirlerin Meşhur Özellikleri”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Klâsik Türk Edebiyatının Kaynakları Özel Sayısı-Prof. Dr. Turgut KARABEY Armağanı-*, 3, 15, 301-334.

Yıldırım, Nimet (2008). *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Zavotçu, Gencay (2009). “Ney’in Öyküsü ve Divan Şiirinde İşleniş”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)*, Sayı 39, Prof. Dr. Hüseyin AYAN Özel Sayısı, s.s. 719-751